

Kuczyński, Stefan K.

Skład Towarzystwa Naukowego Warszawskiego : (kadencja 2004-2007) : Wspomnienia pośmiertne : Teresa Dunin-Wąsowicz (1926-2004)

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 67, 109-112

2004

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

i Kremerem, opublikował w nim jeszcze kilka innych tekstów. Drugim periodykiem, w którym często publikował, było „Vistas in Astronomy”. Na jego łamach ukazało się wiele prac, w tym kilka autorstwa Dobrzyckiego, poświęconych Kopernikowi i Keplerowi oraz ogólnym problemom astronomii i jej historii. W tym czasie, razem z Tadeuszem Bieńkowskim, wydał pracę *Staropolski świat nauki* oraz dwa ważne artykuły opublikowane na łamach „Odrodzenia i Reformacji w Polsce”.

Aktywność naukowa Profesora odzwierciedlała w pewnym stopniu Jego charakter. Choć w badaniach wykazywał dziecięcy niemal entuzjazm, opisywał ich wyniki w sposób niezmiernie lakoniczny, kreśląc teksty dopóty, dopóki pozostawało w nich choć jedno – zbędne jego zdaniem – słowo. Nigdy przeto nie podejmował prac monumentalnych – wołał krótkie formy, niewielkie studia i rozprawy. Uważał, że ważniejsze są mniejsze prace publikowane w językach dostępnych dla wszystkich niż nawet poważne, obszerne dzieła, skazane jednak na marginalność z racji hermetyczności języka. Interesowało Go również zbyt wiele tematów, aby do końca i na długi okres zaangażować się w pracę tylko nad jednym z nich. Nie zmienia to faktu, że nad niektórymi, ulubionymi problemami, pracował wytrwale przez wiele lat.

Leszek Zasztowt

TERESA DUNIN-WĄSOWICZ (1926–2004)

Dnia 8 lutego 2004 r. zmarła w Warszawie Profesor Teresa Dunin Wąsowicz. Jej specjalnością naukową była historia średniowiecza polskiego i europejskiego oraz historia kultury wieków średnich.

Urodziła się 2 X 1926 r. w inteligenckim domu polskim, w którym cenione były takie wartości jak patriotyzm i praca dla Polski oraz więzi rodzinne. Była córką Stanisława Dunin-Wąsowicza i Anny z Załęskich, absolwentów Uniwersytetu Jagiellońskiego. Urodziła się w Poznaniu, ale całe dorosłe życie związała z Warszawą. Tu odbyła naukę na tajnych kompletach u Sióstr Niepokalanek, gdzie wiosną 1944 r. uzyskała świadectwo dojrzałości. Po zakończeniu wojny rozpoczęła studia historyczne w Uniwersytecie Jagiellońskim, przerwane rocznym stażem w

Ecole des Chartes w Paryżu. Po powrocie do kraju kontynuowała studia w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego. Na seminarium Tadeusza Manteuffla przygotowała pracę dyplomową pt. *Bracia konwersi u cystersów w Polsce w XII i XIII wieku*, na podstawie której uzyskała stopień magistra filozofii.

W 1950 r. podjęła pracę w Kierownictwie Badań nad Początkami Państwa Polskiego, zdobywając tu rozległą wiedzę z zakresu archeologii. Po rozwiązaniu Kierownictwa Badań w 1954 r., wraz z grupą zatrudnionych w nim archeologów i historyków, przeszła do nowoutworzonego Instytutu Historii Kultury Materialnej PAN (od 1992 r. Instytutu Archeologii i Etnologii PAN), gdzie pracowała aż do przejścia na emeryturę.

Od lat pięćdziesiątych była związana z seminarium mediewistycznym Aleksandra Gieysztor w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego. W 1960 r. uzyskała w UW stopień doktora na podstawie rozprawy pt. *Szlak handlowy gnieźnieńsko-kijowski na ziemiach polskich w okresie wczesnośredniowiecznym*. Praca ta była wynikiem jej badań poświęconych sieci dróg, przepraw i szlaków komunikacyjnych w średniowiecznej Polsce, którym ponadto poświęciła kilka ważnych publikacji. Zagadnienie to rozpatrywała w ścisłym związku z rozwojem osadnictwa na terenach przez które przebiegały te drogi.

W 1961 r. uzyskała stypendium w Ecole Pratique des Hautes Etudes w Paryżu a na przełomie lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych była stypendystką utworzonego przez Georges'a Duby centrum badań śródziemnomorskich w Aix-en-Provence. Dzięki temu znacznie poszerzyła swą wiedzę na temat osadnictwa w Europie zachodniej. Efektem zdobytych doświadczeń badawczych była praca pt. *Zmiany w topografii osadnictwa wielkich dolin na niżu środkowoeuropejskim w XIII wieku* (Warszawa 1974), na podstawie której w 1973 r. otrzymała stopień doktora habilitowanego w IHKM PAN. Główne tezy tej dysertacji, pogłębione nowymi badaniami, ogłosiła w 1980 r. na łamach prestiżowego czasopisma „Annales. Economies. Sociétés. Civilisations”.

Nawiązane kontakty z nauką europejską stale podtrzymywała, zwłaszcza przez udział w dorocznych tygodniach studiów nad wczesnym średniowieczem w Spoleto oraz współpracą z Centro italiano di studi sull'alto medioevo. W latach siedemdziesiątych przez dłuższy czas wykładała i prowadziła seminarium na Uniwersytecie w Bolonii poświęcone historii średniowiecznej Europy środkowej. Ceniona przez słuchaczy, zajęcia dydaktyczne odbywała z upodobaniem i satysfakcją. Pobyt w Bolonii zaowocował interesującym studium o kamiennej tablicy z 1322 r., niegdyś z kościoła Santa Maria degli Scolari, na której wyrzeźbione zostały imię i

herb rodowy Jarosława Bogorii ze Skotnik, późniejszego arcybiskupa gnieźnieńskiego.

Innym nurtem zainteresowań badawczych Teresy Dunin Wąsowicz była historia kultury średniowiecznej, zwłaszcza w aspekcie hagiografii i kultu świętych w Polsce. Szczególną uwagę poświęciła św. Jadwidze śląskiej przygotowując nowe wydanie *Legendy obrazowej* o tej świętej (1967) oraz dwa artykuły w języku francuskim. Zajął się też kultem św. Maurycego i Legionu Tebańskiego w Polsce. Tysiącna rocznica męczeńskiej śmierci św. Wojciecha stała się okazją do zaprezentowania przez nią wezwań św. Wojciecha w Europie zachodniej (w pracy zbiorowej *Święty Wojciech w polskiej tradycji historiograficznej. Antologia tekstów*, Warszawa 1997).

W Instytucie Historii Kultury Materialnej zorganizowała Pracownię Ikonograficzną, zasiadała w radzie redakcyjnej „Kwartalnika Historii Kultury Materialnej”, była kierownikiem studium doktoranckiego i członkiem Rady Naukowej Instytutu.

Włączyła się także w międzynarodowe przedsięwzięcia naukowe, m.in. była autorką referatu na sesji polsko-włoskiej pt. *L'uomo e l'ambiente nel medioevo. La letteratura, politica nell'età dell'illuminismo* w Nieborowie w 1981 r. W 1991 r. została wskazana przez Komitet Nauk Historycznych PAN na przewodniczącą ze strony polskiej w komisji polsko-włoskiej.

W 1990 r. została wybrana członkiem Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, w którym pełniła funkcje najpierw sekretarza a później przewodniczącej Wydziału II Nauk Historycznych, Społecznych i Filozoficznych TNW. Organizowała zebrania naukowe Wydziału, zapraszając do współpracy i członkostwa znaczniejszych przedstawicieli humanistyki polskiej. Zaangażowała się również w wydanie pod patronatem WTN trzech tomów *Wyboru pism* Jadwigi Karwasińskiej (1900–1986), wybitnej mediewistki i edytorce źródeł historycznych, m.in. żywotów św. Wojciecha. Doceniając znaczenie regionalnego ruchu naukowego współpracowała z Towarzystwem Naukowym Sandomierskim, sięgając tym również do tradycji rodzinnej związanej z ziemią sandomierską. Nowopowstałej Wyższej Szkole Humanistyczno-Przyrodniczej w Sandomierzu przekazała w darze spory zbiór wydawnictw historycznych. Była też współredaktorką *Szkiców Zawichojskich* (1999), zbioru prac archeologów i historyków składających się na interesujący zarys dziejów tej miejscowości i okolic.

Pogarszający się stan zdrowia tylko fizycznie ograniczył jej aktywność, gdyż nadal była czynna na polu naukowym. Zamierzała powrócić do problematyki dróg wczesnośredniowiecznych, żywo interesowała się postępami prac archeologicznych, dobrze znała nowsze prace polskie i ob-

ce dotyczące średniowiecza. Przewodniczyła jury oceniającego publikacje młodych badaczy nominowane do Nagrody im. Aleksandra Gieyszтора ustanowionej przez Fundację jego imienia. Do końca żywo interesowała się sprawami środowiska naukowego.

Pożegnaliśmy Ją Mszą św. w kościele św. Aleksandra w Warszawie. Pochowana została na cmentarzu parafialnym w Ożarowie w ziemi sandomierskiej w grobowcu rodzinnym.

Stefan K. Kuczyński